

Kotouttamisohjelma 2021

Peruspalvelukuntayhtymä Selänteen alueen kunnat

Haapajärven kaupunki
Pyhäjärven kaupunki
Reisjärven kunta

SISÄLTÖ

1. JOHDANTO	1
1.1 Kotouttamisohjelmatyöryhmä ja sen toiminta	1
1.2 Kotouttamislain tavoitteet, soveltaminen ja toimeenpano	2
1.3 Kotouttamisohjelman seuranta, päivitys ja tiedottaminen	3
2. MAAHANMUUTTAJATILANNE ALUEELLA	3
2.1 Maahanmuuttotyön yhteiset linjaukset Pohjois-Pohjanmaan alueella	3
4. PALVELUT	7
5. TULKITSEMINEN JA KÄÄNTÄMINEN	7
6. SIVISTYSPALVELUT	8
6.3 Vapaa-ajan koulutus	9
6.4 Varhaiskasvatus	10
6.5 Kulttuuri ja vapaa-aika	11
6.6 Nuoriso	11
6.7 Kirjasto	12
7. SOSIAALIPALVELUT	12
7.1 Neuvola	12
7.2 Aikuissosiaalityö, vanhuspalvelut, vammaispalvelut	13
7.3 Lapsiperheiden sosiaalipalvelut ja lastensuojelu	13
7.3.1 Ilman huoltajaa maassa asuvat lapset ja nuoret	14
7.4. Terapiapalvelut	14
8. TERVEYSPALVELUT	15
8.1 Kiireetön ajanvaraus	15
8.2 Päivystys	15
8.3. Suun terveydenhuolto	15
8.4. Hoito- ja vanhustyönpalvelut	15
9. KELAN PALVELUT	16
9.1 Kelan maksamat etuudet	16
11. POLIISI	21
11.1 Ulkomaalaisluvat	21
13. ETNISEN TASA-ARVON JA HYVIEN ETNISTEN SUHTEIDEN EDISTÄMINEN, SYRJINNÄN EHKÄISEMINEN	22
13.1 Maahanmuuttajia ja kansainvälistymistä koskevat hankkeet alueella	24
13.1.1 ALVA-hanke	24
13.1.2 Paikalliset järjestöt	24
14. LISÄÄ AJANKOHTAISTA TIETOA KOTOUTTAMISESTA	26

1. JOHDANTO

Maahanmuuttajat kaipaavat tietoa omista oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan Suomessa, sekä siitä mistä he voivat tietoa hankkia. Tietoa tarvitaan esimerkiksi asumisesta, päivähoidosta, kouluista ja harrastusmahdollisuuksista eli kaikista niistä palveluista, jotka vaikuttavat siihen, miten arki uudessa maassa sujuu ja miten hyvin uuteen maahan integroidutaan.

Kunnassa kotouttamisen tavoitteena on turvata maahanmuuttajalle perustiedot suomalaisen yhteiskunnan toiminnasta, perusoikeuksista, velvollisuuksista ja työelämästä. Lisäksi kunnan ja muiden paikallisten viranomaisten kotoutumisen edistämisen tavoitteena on tukea paikallisesti tai seudullisesti kansainvälisyyttä, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä edistää myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien välillä. Tavoitteena on edistää hyviä etnisiä suhteita ja kulttuurien välistä vuoropuhelua ja maahanmuuttajaryhmien osallisuutta sekä tukea mahdollisuuksia oman kielen ja kulttuurin säilyttämiseen. (Kotouttamislaki 2010, 29§)

Ohjelman keskeisiä käsitteitä ovat kotouttaminen, kotoutuminen ja kotoutuja. Kotouttamisella tarkoitetaan niitä toimenpiteitä ja palveluita, joilla yhteiskunta pyrkii edistämään kotoutumista. Kotoutuminen on prosessi, jossa ihminen kiinnittyy ja tuntee kuuluvansa yhteiskuntaan ja yhteisöön, missä hän asuu. Kotoutuminen on kaksisuuntaista: maahanmuuttaja omaksuu yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja, samaan aikaan koko yhteisö kehittyy väestön monimuotoistuesssa. Kotoutujalla tarkoitetaan maahanmuuttajaa, joka pyrkii integroitumaan uuteen yhteisöön.

Kahdensuuntaisen kotoutumisen näkökulmasta kaikki kuntalaiset ovat osallisia kotoutumisprosessissa. Kaksisuuntaisen kotoutumisen kannalta on tärkeää, että ihmiset eri kulttuureista kohtaavat toisensa. Arkiset kohtaamiset päiväkodissa, koulussa, työpaikoilla ja muissa yhteisöissä kasvattavat keskinäistä ymmärrystä ja vähentävät ennakkoluuloja. Puoliso, perhe ja ystävät ovat tärkeitä myös kotoutumisen onnistumisessa.

Kotouttamisohjelma on kunnassa toteutettavan pakolais- ja maahanmuuttopolitiikan kannalta keskeinen ohjelma-asiakirja. Ohjelma sisältää suunnitelman tavoitteista, toimenpiteistä, voimavaroista sekä yhteistyöstä maahanmuuttajien kotouttamisessa. Kotouttamisohjelma sisältää myös konkreettiset toimenpiteet siitä, miten hyviä etnisiä suhteita kunnan alueella edistetään ja seurataan.

Tämä kotouttamisohjelma on tehty peruspalvelukuntayhtymä Selänteen alueelle (Haapajärvi, Pyhäjärvi ja Reisjärvi).

1.1 Kotouttamisohjelmatyöryhmä ja sen toiminta

Kotouttamislain 32§ todetaan, että kunnan tai useamman kunnan yhdessä on laadittava kotoutumisen edistämiseksi ja monialaisen yhteistyön vahvistamiseksi kotouttamisohjelma, joka hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja jota tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Ohjelma otetaan huomioon kuntalain (410/2015) 110 §:n mukaista talousarviota ja -suunnitelmaa laadittaessa. ELY -keskuksen, TE- toimiston, Kelan ja muiden kunnan alueella toimivien viranomaisten on kunnan aloitteesta osallistuttava oman toimialansa osalta ohjelman laadintaan, toteutukseen ja toimeenpanon seurantaan. Paikalliset maahanmuuttaja-, kansalais-, työntekijä- ja työnantajajärjestöt sekä uskonnolliset yhteisöt voivat tarvittavassa laajuudessa osallistua kotouttamisohjelman laadintaan, toteutukseen ja sen toimeenpanon seurantaan.

Selänteen alueen kuntien aiempi kotouttamisohjelma on laadittu ja hyväksytty vuonna 2016. Kotouttamisohjelman päivittämistä varten on pyydetty kunnilta Haapajärvi, Pyhäjärvi ja Reisjärvi sekä TE-toimistosta edustajat työryhmään. Tämän työryhmän tehtävänä on ollut päivittää alueen kotouttamisohjelma. Työryhmä on kokoontunut alkuvuoden 2021 aikana päivittäen ja muokaten ohjelmaa. Työryhmän kuuluivat:

Minna Malila, hyvinvointipalvelujohtaja
 Sirpa Pengerkoski, johtava sosiaalityöntekijä
 Teija Myllylä, sosiaaliohjaaja
 Ritva Rönkkö, työllisyyskoordinaattori Pyhäjärven kaupunki
 Kirsi Nahkanen, kirjastotoimen johtaja Haapajärven kaupunki
 Tarja Myllylä, kuntouttavan työtoiminnan ohjaaja Reisjärven kunta
 Anna-Mari Väänänen, TE-toimisto
 Hanna Määttä, ELY-keskus

1.2 Kotouttamislain tavoitteet, soveltaminen ja toimeenpano

Kotouttamislain tarkoituksena on tukea ja edistää kotoutumista ja maahanmuuttajan mahdollisuutta osallistua aktiivisesti suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. Lisäksi lain tarkoituksena on edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien kesken. (Kotouttamislaki 1§)

Lakia sovelletaan henkilöön, jolla on ulkomaalaislaissa (301/2004) tarkoitettu voimassa oleva oleskelulupa Suomessa. Lakia sovelletaan myös henkilöön, jonka oleskeluoikeus on rekisteröity tai jolle on myönnetty oleskelukortti ulkomaalaislain mukaisesti sekä eräissä muissa tapauksissa. (Kotouttamislaki 2§)

Kotouttamispolitiikka on sisällöltään monialaista ja edellyttää tiivistä yhteistyötä eri hallinnonalojen ja -tasojen välillä niin valtakunnallisella kuin paikallisellakin tasolla. Maahanmuuttajien kotouttamiseen osallistuu sekä julkisen sektorin että kansalaisyhteiskunnan toimijoita.

Työ- ja elinkeinoministeriö suunnittelee ja kehittää maahanmuuttajien kotouttamista ja vastaa kotouttamisasioiden johtamisesta Suomessa. Ministeriö vastaa myös kotouttamisen, kotoutumisen ja etnisten suhteiden seurannasta. Lisäksi ministeriö ohjaa kotouttamisasiossa Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten (ELY -keskukset) toimintaa.

ELY -keskuksilla on alueellinen vastuu maahanmuutto- ja kotouttamisasiosta. ELY -keskukset tukevat kuntia kotouttamisohjelmien valmistelussa ja toteutuksessa sekä sopivat kuntien kanssa kansainvälistä suojelua saavien henkilöiden kuntapaikoista. ELY -keskukset myös ohjaavat Työ- ja elinkeinotoimistoja (TE -toimistot) maahanmuuttoon ja kotouttamiseen liittyvissä asioissa.

Kunnilla on paikallistasolla yleis- ja yhteensovittamisvastuu maahanmuuttajien kotouttamisen kehittämisestä, suunnittelusta ja seurannasta. Kunnat vastaavat alueellaan kotouttamisohjelman laatimisesta, toimeenpanosta, kehittämisestä sekä ohjelman toteutumisen ja vaikutusten seurannasta.

TE -toimistoilla on päävastuu työnhakijoiksi ilmoittautuneiden maahanmuuttajien kotouttamisesta. TE -toimistot vastaavat yhdessä ELY -keskusten kanssa kotoutumista edistävien ja tukevien

työvoimapaalveluiden, luku- ja kirjoitustaidon opetuksen sekä perusopetuksen järjestämisestä työnhakijaksi rekisteröityneille maahanmuuttajille.

Myös monet kansalaisjärjestöt tuottavat erilaisia kotoutumista edistäviä palveluja ja antavat maahanmuuttajille kotoutumiseen liittyvää ohjausta ja neuvontaa.

1.3 Kotouttamisohjelman seuranta, päivitys ja tiedottaminen

Tehokas tiedottaminen on kotouttamisen onnistumisen kannalta tärkeää. Kotouttamisohjelma julkaistaan kuntien internet sivuilla. Ohjelman julkistamisesta tiedotetaan paikallislehdissä. Kukin viranomainen tiedottaa omaan toimintaansa liittyvistä kotoutumista koskevista asioista itse.

Kotouttamislain toimivuutta, kotouttamistoimenpiteiden tuloksellisuutta ja maahanmuuttajien asemaa tulee seurata kunnassa. Kotouttamisohjelma otetaan huomioon kuntien ja peruspalvelukuntayhtymä Selänteen vuosisuunnitelmaa, talousarviota ja toiminta- ja taloussuunnitelmia tehtäessä.

2. MAAHANMUUTTAJATILANNE ALUEELLA

Tilastokeskuksen mukaan Selänteen kuntien alueella on vuoden 2019 lopussa asunut 188 ulkomaan kansalaista. Tilastoon ei ole laskettu opiskelijoita tai muita tilapäisesti alueella asuvia ulkomaan kansalaisia. Alueelle tulee maahanmuuttajia pääasiassa perhesyiden ja työn perusteella.

Kunta	Ulkomaan kansalaiset
Haapajärvi	112
Pyhäjärvi	66
Reisjärvi	10
Yhteensä	188

2.1 Maahanmuuttotyön yhteiset linjaukset Pohjois-Pohjanmaan alueella

Pohjois-Pohjanmaan maahanmuuttostrategia toimii maahanmuuttoasioita ohjaavana asiakirjana Pohjois-Pohjanmaalla. Edellinen maahanmuuttostrategiakausi on päättynyt ja uutta ollaan valmistelemassa.

Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun ELY -keskuksilla on yhteinen etnisten suhteiden neuvottelukunta (Pohjois-Suomen ETNO), yhteinen maahanmuuttoasiain toimikunta sekä laajamittaiseen maahantuloon varautumisen yhteistyöryhmä.

Pohjois-Suomen etnisten suhteiden neuvottelukunnan tehtävänä on edistää hyviä etnisiä suhteita alueellisella ja paikallisella tasolla, edistää eri tahojen vuorovaikutusta ja etnisten vähemmistöjen järjestötoimintaa, tehdä aloitteita hyviä etnisiä suhteita ja yhdenvertaisuutta edistäviksi toimenpiteiksi sekä tarjota alueellista ja paikallista näkemystä työjaoston ja valtakunnallisen neuvottelukunnan toimintaan. Lisäksi sen tehtävänä on tehdä alueella tunnetuksi maahanmuuttopolitiikkaa, etnistä yhdenvertaisuutta sekä etnistä monimuotoisuutta yhteiskunnan voimavarana. Neuvottelukunnan jäsenet edustavat ELY-keskuksia, aluehallintovirastoa sekä keskeisiä kuntia, kansalaisjärjestöjä, työelämän ja elinkeinoelämän osapuolia, maahanmuuttajia sekä etnisiä vähemmistöjä.

3. MAAHANMUUTTAJIEN OHJAUS

Maahanmuuttajat ovat vaarassa joutua syrjäytyneiksi puutteellisen tai olemattoman kielitaidon vuoksi. Tietämättömyys yhteiskunnan toimintatavoista edesauttaa syrjäytymistä. Syrjäytymisen syynä voi olla esimerkiksi työttömyys, työmarkkinoilla vaadittavan pätevyyden puuttuminen tai jokapäiväisessä elämässä tarvittavien taitojen puute.

Maahanmuuttajille on tärkeää saada tietoa omalla äidinkielellään. Heidän on vaikea asioida suomeksi, puhumattakaan kirjoittamisesta virallisella kielellä. Kotouttamislain piiriin kuuluvat maahanmuuttajat tarvitsevat eniten neuvontaa ja kielellistä apua mm. tulkkaus, käännökset, viranomaisten asiapapereitten selvittely, erilaisten lomakkeiden täyttäminen, oleskelu-, työlupa-asiat, sekä konkreettista apua asioiden hoitamisessa esim. laskujen maksu, puhelimen käyttöön liittyvät asiat, vuokrat, asumissäännöt, vuokra- ja muiden sopimusten sisältö.

Maahanmuuttajien ohjaus jakaantuu eri viranomaistahojen kesken. Maahanmuuttajien ohjaukseen kuuluu alkukartoituksen järjestäminen sitä tarvitseville sekä henkilökohtaisen kotoutumissuunnitelman laatiminen. Vastuu näistä tehtävistä on peruspalvelukuntayhtymä Selänteen aikuissosiaalityöllä tai TE-toimistolla maahanmuuttajan tilanteesta riippuen. Lisäksi maahanmuuttaja voi saada ohjausta muilta viranomaisilta, palvelutarpeensa mukaisesti.

3.1 Maahanmuuttajien alkukartoitus

Alkukartoituksessa arvioidaan alustavasti maahanmuuttajan työllistymis-, opiskelu- ja muut kotoutumisvalmiudet sekä kielikoulutuksen ja muiden kotoutumista edistävien toimenpiteiden ja palvelujen tarpeet. Tätä varten alkukartoituksessa selvitetään tarvittavassa laajuudessa maahanmuuttajan aikaisempi koulutus, työhistoria, kielitaito sekä tarvittaessa muut työllistymiseen ja kotoutumiseen vaikuttavat seikat. (Kotouttamislaki 9§)

Työ- ja elinkeinotoimisto käynnistää alkukartoituksen maahanmuuttajalle, joka on työtön ja rekisteröity työnhakijaksi. Kunta käynnistää alkukartoituksen maahanmuuttajalle, joka saa muuta kuin tilapäistä toimeentulotukea eikä ole TE-palveluiden asiakkaana. Selänteen alueella tämän alkukartoituksen käynnistää aikuissosiaalityö. Työ- ja elinkeinotoimisto tai kunta voi käynnistää alkukartoituksen myös sitä pyytäneelle muulle maahanmuuttajalle, jos tämän arvioidaan sitä tarvitsevan. Alkukartoitus käynnistetään kahden kuukauden kuluessa asiakkuuden alkamisesta tai alkukartoitusta koskevasta pyynnöstä. (Kotouttamislaki 10§)

Alkukartoituksen järjestänyt TE-toimisto tai kunta ohjaa maahanmuuttajan tarvittavien palveluiden piiriin. Alkukartoituksen perusteella arvioidaan, tarvitseeko maahanmuuttaja kotoutumissuunnitelman. (Kotouttamislaki 10§)

Maahanmuuttajien TE-toimiston kotoutumispalvelut: http://www.te-palvelut.fi/te/fi/tyonhakijalle/tukea_tyollistymiseen/kotoutumispalvelut/index.html

Ohjeita alkukartoitukseen <https://kotouttaminen.fi/miten-ja-milloin-alkukartoitus-tehdaan>

Lisätietoa Ppky Selänteen aikuissosiaalityöstä ja yhteystiedot saa osoitteesta <https://www.selmane.net/aikuissosiaalityo>

3.2 Henkilökohtainen kotoutumissuunnitelma

Kotoutumissuunnitelma on maahanmuuttajan yksilöllinen suunnitelma niistä toimenpiteistä ja palveluista, joiden tarkoituksena on tukea maahanmuuttajan mahdollisuuksia hankkia riittävä suomen tai ruotsin kielen taito sekä muita yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja sekä edistää hänen mahdollisuuksiaan osallistua yhdenvertaisena jäsenenä yhteiskunnan toimintaan. Suunnitelmassa huomioidaan maahanmuuttajan omat kotoutumista edistävät tavoitteet. Kotoutumissuunnitelma ja muut maahanmuuttajalle laaditut asiakirjat on sovitettava yhteen. (Kotouttamislaki 11§, 13§)

Maahanmuuttajalla on oikeus kotoutumissuunnitelmaan, jos hän on työtön työnhakija tai jos hän saa toimeentulotukea muutoin kuin tilapäisesti. Myös muilla maahanmuuttajilla on oikeus kotoutumissuunnitelmaan, mikäli heidän arvioidaan alkukartoituksen perusteella tarvitsevan suunnitelmaa kotoutumisen edistämiseksi. Maahanmuuttaja, kunta ja TE -toimisto laativat kotoutumissuunnitelman yhteistyössä, mikäli asiakas on molempien asiakkaana. (Kotouttamislaki 12-13§)

Työ- ja elinkeinotoimisto sopii kotoutumissuunnitelmassa maahanmuuttajan kanssa koulutuksesta, työhausta ja sen tavoitteista sekä työnhakua tukevista ja työllistymistä edistävästä toimenpiteistä ja palveluista. Kunta sopii kotoutumissuunnitelmassa maahanmuuttajan kanssa kotoutumista ja työllistymistä edistävästä kunnan palveluista tai muista toimenpiteistä, jos maahanmuuttaja ei terveydentilansa, ikänsä, perhesyiden taikka näihin rinnastettavien syiden vuoksi voi osallistua kotoutumista tukeviin työvoimapolitiisiin toimenpiteisiin. (Kotouttamislaki 14§)

Ensimmäinen kotoutumissuunnitelma laaditaan enintään vuodeksi viimeistään kolmen vuoden kuluttua ensimmäisen oleskeluluvan tai oleskelukortin myöntämisestä tai oleskeluoikeuden rekisteröimisestä.

Alaikäiselle kotoutumissuunnitelma laaditaan tarvittaessa, kuitenkin yksin maahan tulleele aina. Perheelle laaditaan kotoutumissuunnitelma, mikäli perheen tilanne sitä edellyttää. Perheen suunnitelmassa kiinnitetään erityistä huomiota lapsen tai nuoren kehitystä tukevan ja ohjaavan vanhemmuuden edellytyksiin ja vanhempien tuen ja koulutuksen tarpeisiin. (Kotouttamislaki 15-16§)

Kunnan tai TE-toimiston on aktiivisesti tarjottava maahanmuuttajalle kotoutumissuunnitelmaan sisältyviä toimenpiteitä ja palveluja käytettäviksi osoitettujen määrärahojen rajoissa. Kunnan ja TE-toimiston on seurattava kotoutumissuunnitelman toteutumista ja tarkistettava suunnitelma tilanteen muuttuessa, sitä pyydettyä tai vähintään kerran vuodessa. (17-18§)

Suomi.fi sivustolta löytyy työ- ja elinkeinoministeriön laatima lomake henkilökohtaisen kotoutumissuunnitelman tekemiseen. Lomake löytyy suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi osoitteesta https://www.suomi.fi/suomifi/suomi/asioi_verkossa/ → haku: henkilökohtainen kotoutumissuunnitelma.

3.3 Maahanmuuttajista aiheutuvien kustannusten korvaaminen kunnalle

Kaikkia maahanmuuttajia koskien kunta voi hakea KEHA-keskuksesta korvausta järjestämästään alkukartoituksesta. Korvaus on 700€/kartoitus ja sitä voidaan hakea, jos kunta on tehnyt kartoituksen asiakkaalle, joka ei ole TE- palveluiden piirissä ja siten saa kartoitusta TE-toimiston toteuttamana.

Entisen Neuvostoliiton alueelta muuttaneiden paluumuuttajien osalta valtio korvaa toimeentulotukea enintään kuuden kuukauden ajalta Suomeen muutosta, sekä tietyissä erityistapauksissa erityiskustannusten korvauksia kotoutumislain 51§ mukaisesti.

Kunnalle voidaan voimassa olevien säännösten mukaan korvata pakolaisista aiheutuvia kustannuksia seuraavasti (kotouttamislaki 6 luku):

Laskennallinen korvaus maahanmuuttajien vastaanotosta: Laskennallista korvausta maksetaan kotoutumislain 2§ 2 tai 3 momentissa tarkoitetun henkilön (esim. kansainvälistä suojelua saava) kuntaan osoittamisesta, neuvonnasta ja muusta kotoutumista tukevan toiminnan järjestämisestä. Korvausta maksetaan neljän vuoden ajan siitä alkaen, kun henkilölle on rekisteröity ensimmäinen kotikunta väestötietojärjestelmään.

Korvaus toimeentulotuesta maksetaan kotoutumislain 2§ 2 tai 3 momentissa tarkoitetusta henkilöstä (esim. kansainvälistä suojelua saava) syntyneistä kustannuksista enintään kolmelta vuodelta.

Korvaus paluumuuttoavustuksesta: kunta voi korvata kotoutumislain 2§ 2 tai 3 momentissa tarkoitetun henkilön (esim. kansainvälistä suojelua saava) kohtuulliset matka- ja muuttokustannukset sekä myöntää paluumuuttoavustuksen henkilölle, joka vapaaehtoisesti palaa koti- tai lähtömaahansa muuten kuin tilapäisessä tarkoituksessa. Kulut korvataan kunnalle.

Korvaus tulkitsemisesta maksetaan kotoutumislain 2§ 2 tai 3 momentissa tarkoitetulle henkilölle (esim. kansainvälistä suojelua saava) järjestetystä tulkitsemisesta aiheutuneista kustannuksista.

Korvaus erityiskustannuksista:

- a) alaikäisenä ilman huoltajaa Suomeen saapuneen henkilön sijoittamisesta perheryhmäkotiin sekä perhehoidosta, asumisen tukipalveluista ja muista lastensuojelun palveluihin rinnastettavista toimenpiteistä kunnalle aiheutuvat kustannukset enintään siihen saakka kunnes nuori täyttää 25 vuotta;
- b) vamman tai sairauden edellyttämän pitkäaikaisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä kunnalle aiheutuvat huomattavat kustannukset, jos henkilö on ollut huollon tai hoidon tarpeessa Suomeen saapuessaan;
- c) erityisistä syistä muut kunnalle aiheutuneet kustannukset

Erityiskustannukset korvataan enintään kymmeneltä vuodelta. Korvaamisen edellytyksenä on, että siitä on erikseen sovittu Ely-keskuksen ja kunnan kesken.

Kotoutumislain mukaisten korvaukset kunnille maksaa maksuliikennettä hoitava ELY -keskusten sekä TE -toimistojen kehittämis- ja hallintokeskus eli KEHA -keskus. Laskennallisten korvaukset maksetaan kunnille automaattisesti, mikäli kunnalla on ELY-keskuksen kanssa sopimus ja voimassa oleva kotouttamisohjelma. Korvaukset muista kustannuksista kunnan tulee hakea viimeistään kahden vuoden kuluttua sen kalenterivuoden päättymisestä, jonka aikana tapahtuneesta toiminnasta korvausta haetaan. Korvausten hakemista ja seurantaa varten kuntien olisi hyvä nimetä yhdyshenkilöt, joilla olisi myös käyttöoikeus UMA- rekisteriin.

[http://www.kotouttaminen.fi/files/44925/TEM - Ohje kustannusten korvaamisesta kunnille.pdf](http://www.kotouttaminen.fi/files/44925/TEM_-_Ohje_kustannusten_korvaamisesta_kunnille.pdf)

Korvausasioiden yhteyshenkilönä Ppky Selänteessä toimii sosiaaliohjaaja Teija Myllylä, puhelinaika ma-pe klo 12-13, puh. 044 4456 591

4. PALVELUT

Maahanmuuttajilla on Selänteen alueella käytössään samat peruspalvelut kuin muilla kuntalaisilla. Jotta maahanmuuttaja pystyisi käyttämään palveluita, voi varsinkin alkuvaiheessa tulkin palveluiden käyttäminen olla välttämätöntä. Jotta maahanmuuttaja saisi riittävän kielitaidon selviytyäkseen suomen kielellä, on kielikoulutus tarpeen.

Seuraavissa kappaleissa käydään läpi tulkitsemiseen ja kääntämiseen liittyviä asioita sekä Ppky Selänteen ja alueen kuntien järjestämiä peruspalveluita.

5. TULKITSEMINEN JA KÄÄNTÄMINEN

Suomea taitamattomalle maahanmuuttajalle hyvät ja asianmukaiset tulkkaus- ja käännöspalvelut mahdollistavat tasavertaisen asioimisen viranomaisten kanssa. Nämä palvelut takaavat sekä asiakkaan että työntekijän oikeusturvan ja ovat edellytyksenä suomalaisen yhteiskuntaan kotouttamisessa.

Kotouttamislain 5§ mukaan viranomaisen on huolehdittava asian tulkitsemisesta tai kääntämisestä, jos maahanmuuttaja ei osaa kielilain (423/2003) mukaan viranomaisessa käytettävää suomen tai

ruotsin kieltä taikka hän ei vammaisuutensa tai sairautensa vuoksi voi tulla ymmärretyksi asiassa, joka voi tulla vireille viranomaisen aloitteesta. Viranomainen huolehtii mahdollisuuksien mukaan tulkitsemisesta ja kääntämisestä myös muussa maahanmuuttajan oikeuksia ja velvollisuuksia koskevassa asiassa. Asia voidaan tulkita tai kääntää sellaiselle kielelle, jota maahanmuuttajan voidaan todeta asian laatuun nähden riittävästi ymmärtävän. Viranomaisen velvollisuus huolehtia tulkitsemisesta ja kääntämisestä ei koske aineistoa, joka ei vaikuta asian käsittelyyn.

Viranomaisen on hankittava ja kustannettava tulkki tai huolehdittava kustannuksellaan kääntämisestä asioissa, jotka voivat tulla vireille viranomaisten aloitteesta. Pakolaisten ja inkerinsuomalaisten paluumuuttajien kotoutumisen alkuvaiheen tulkkauskustannukset korvataan valtion varoista silloin, kun kyse on sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista tai kotoutumista tukevien palveluiden käyttöön ohjaamisesta. Tulkkina tulisi käyttää ammattitaitoista asioimistulkkia, ei asiakkaan aviopuolisoa, sukulaista tai tuttavaa, eikä koskaan lasta.

Tulkkipalveluita tuottavat mm.

<https://www.semantix.com/fi/ratkaisut/tulkkauspalvelut>

<https://suomentulkkauspalvelu.fi/tulkkipalvelu/>

<http://tultra.fi/>

<https://www.lstulkkipalvelu.fi/>

6. SIVISTYSPALVELUT

6.1 Opetus ja koulutus

Perusopetuksen tavoitteena on antaa oppilaille heidän omien kykyjensä mukainen jatko-opintokelpoisuus. Suomen kieli ja kirjallisuus oppiaineena antaa taitoja suomalaiseen kulttuuriin. Vieraskielisten lasten oppimisen päämääränä on oppia tuntemaan suomen kieltä ja kulttuuria ja saavuttamaan sellaiset perustaidot, joilla he pystyvät toimimaan ja oppimaan suomalaisessa kieliympäristössä. Tavoitteena on toimiva kaksikielisyys.

Opetuksen ja koulutuksen järjestelyihin voi tutustua kuntien internet sivuilta tarkemmin. Lisäksi seuraavassa selvitettyä Haapajärven kaupungin maahanmuuttajien perusopetuksen toteuttamista voidaan soveltaa muissakin Selänteen alueen kunnissa tarpeen mukaan.

Oppivelvollisuusikäisten maahanmuuttajien perusopetus toteutetaan Haapajärven kaupungissa perusopetusta antavissa yksiköissä tarvittaessa tukiovetusta antaen. Haapajärvellä maahanmuuttajille järjestään 4 ensimmäistä vuotta suomi toisena kielenä (S2) opetusta. Lisäksi Haapajärven yläasteella järjestetään tarvittaessa ns. Valmistavaa opetusta ennen siirtymistä peruskoulun yläasteelle tai aikuisten perusopetukseen. Alakoulujen luokka-asteilla maahanmuuttajat sijoittuvat pääasiassa yleisopetuksen ryhmiin ja saavat suomen kielen opetusta lisäksi tukiovetuksena. Tavoitteena on, että oppilas oppii suomea suomenkielisessä ympäristössä ja hänelle

kehittyä monipuolinen suomen kielen taito oman äidinkielen rinnalle. Suomen kieli tulee olemaan sekä oppimisen kohde että väline koko kouluajan. Maahanmuuttajalasten oman äidinkielen opetusta järjestetään, mikäli saman kieliryhmän oppilaita on riittävästi. Oppilashuollossa käytetään tarvittaessa myös tulkkauspalveluja ostopalveluna, jotta varmistetaan varsinkin ilman huoltajia tulleiden maahanmuuttajien/siirtolaisten/pakolaisten oikeusturva. Suomen kielen tukiopetukseen on mahdollisuus myös toisen asteen koulutuksessa.

Haapajärven kaupungin sivistyspalvelut ja sen yläkoulu on järjestänyt valmistavaa opetusta yksin maahan tulleille alaikäisille turvapaikanhakijoille omana ryhmänä vuodesta 2016 alkaen. Valmistavan opetuksen jälkeen oppilaille järjestettiin yläasteen huolehtimana aikuisten perusopetusta. Nämä toiminnot pystytään tarvittaessa käynnistämään nopeasti uudestaan.

Erityistä huomiota kiinnitetään oppilaiden ohjaamiseen erityisesti nivelvaiheissa (esim. kahden kouluasteen välinen taitekohta). Maahanmuuttajalasten vanhempien tukea lisätään ja pyritään ennaltaehkäisemään ongelmatilanteita.

Oppivelvollisuusiän ylittäneiden mahdollisesti tarvittavaa perusopetusta toteuttaa lähin soveltuva maahanmuuttajakoulutusta antava yksikkö - Haapajärvellä se on sopimuskasia- toteuttamistaso voi olla yläasteen hallinnoima tai muu sovittava taho. Kuntien koulutoimistot ja TE-toimisto sopivat erikseen tapauskohtaisesti koulutuksen toteuttamisohjelmasta. TE-toimisto ja kuntien koulutoimistot antavat tietoa koulutusmahdollisuuksista ja ohjaavat jatkokoulutukseen.

Haapajärven yläasteen lisäksi Raudaskylän kristillinen opisto järjestää jatkuvasti alueella aikuisten perusopetusta. Raudaskylän opiston aikuisten perusopetuksen opinnot ovat mahdollisia myös maahanmuuttajille, joiden äidinkieli on muu kuin suomi tai ruotsi. tällöin opintoihin kuuluu suomi toisena kielenä opintoja.

Lisätietoja: <http://www.rko.fi/opiskelu/aikuisten-perusopetus>

6.2 Suomen kielen koulutuksen järjestäminen alueella

Alueella suomen kielen koulutuksia järjestetään kokoaikaisena (noin 5 päivää viikossa) sekä osa-aikaisesti (esim. kerran viikossa). Koulutusta järjestetään Selänteen alueella sekä lähikunnissa.

Jokilatvan Opisto järjestää suomen kielen kursseja kerran viikossa Nivalassa, Haapajärvellä ja Pyhäjärvellä.

Lisätietoja: www.jokilatvanopisto.fi

Lisäksi koulutusta voidaan järjestää työvoimakoulutuksena, koulutukseen hakeutuminen TE -toimiston kautta.

6.3 Vapaa-ajan koulutus

Jokilatvan opisto on Nivalan, Haapajärven, Pyhäjärven ja Reisjärven alueella toimiva kansalaisopisto. Opiston opetuksen pääpaino on kädentaidoissa ja taideaineissa, joista painottuvat

musiikki ja kuvataiteet. Terveys- ja liikuntakasvatusta suunnataan eri ikä- ja kohderyhmille, pääpaino on terveyttä ja hyvinvointia edistävissä opinnoissa. Kansalaisten tietoyhteiskuntavalmiuksia edistetään järjestämällä mm. tieto- ja viestintätekniikan opintoja. Kielten opetuksessa vastataan alueen koulutustarpeisiin. Kunnan oma kurssitarjonta löytyy jokilatvan opiston nettisivuilta. www.jokilatvanopisto.fi

Jokilaaksojen musiikkiopisto ja Ylivieskan seudun musiikkiopisto

Musiikkiopistot vastaavat taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän opetuksen järjestämisestä. Opetus on tasolta toiselle etenevää koulutusta, joka muodostuu musiikin perustason ja sille rakentuvan musiikkiopistotason opinnoista sekä niitä edeltävästä varhaisiän musiikkikasvatuksesta. Jokilaaksojen musiikkiopisto järjestää opetusta Haapajärvellä, Haapavedellä, Kärsämäellä, Merijärvellä, Nivalassa, Oulaisissa sekä Pyhäjärvellä. Reisjärvi kuuluu Ylivieskan seudun musiikkiopistoon.

Tanssiopisto Uusikuu

Tanssiopisto Uusikuu antaa tanssin taiteen perusopetusta kuuden kunnan alueella: Haapajärvellä, Kärsämäellä, Nivalassa, Pyhäjärvellä, Reisjärvellä ja Ylivieskassa. Tanssiopisto toteuttaa valtakunnallista tanssin taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelmaa ja antaa tavoitteellisesti etenevää tanssinopetusta lastentanssissa ja nykytanssissa sekä kurssimuodossa myös muissa tanssilajeissa.

6.4 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka.

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on:

- edistää jokaisen lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia,
- tukea lapsen oppimisen edellytyksiä ja edistää elinikäistä oppimista ja koulutuksellisen tasa-arvon toteuttamista
- toteuttaa lapsen leikkiin, liikkumiseen, taiteisiin ja kulttuuriperintöön perustuvaa monipuolista pedagogista toimintaa ja mahdollistaa myönteiset oppimiskokemukset
- varmistaa kehittävä, oppimista edistävä, terveellinen ja turvallinen varhaiskasvatusympäristö
- turvata lasta kunnioittava toimintatapa ja mahdollisimman pysyvät vuorovaikutussuhteet lasten ja varhaiskasvatushenkilöstön välillä
- antaa kaikille lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen, edistää yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa sekä antaa valmiuksia ymmärtää ja kunnioittaa yleistä kulttuuriperinnettä sekä kunkin kielellistä, kulttuurista, uskonnollista ja katsomuksellista taustaa
- tunnistaa lapsen yksilöllisen tuen tarve ja järjestää tarkoituksenmukaista tukea varhaiskasvatuksessa tarpeen ilmettyä tarvittaessa monialaisessa yhteistyössä
- kehittää lapsen yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja, edistää lapsen toimimista vertaisryhmässä sekä ohjata eettisesti vastuulliseen ja kestävään toimintaan, toisten ihmisten kunnioittamiseen ja yhteiskunnan jäsenyyteen
- varmistaa lapsen mahdollisuus osallistua ja saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin

- toimia yhdessä lapsen sekä lapsen vanhemman tai muun huoltajan kanssa lapsen tasapainoisen kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin parhaaksi sekä tukea lapsen vanhempaa tai muuta huoltajaa kasvatustyössä.

Päiväkodissa tai perhepäivähoidossa olevalle lapselle on laadittava henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma lapsen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon toteuttamiseksi. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan on kirjattava tavoitteet lapsen varhaiskasvatuksen toteuttamiseksi lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia tukevalla tavalla sekä toimenpiteet tavoitteiden toteuttamiseksi. Lisäksi suunnitelmaan kirjataan lapsen tuen tarve, tukitoimenpiteet ja niiden toteuttaminen. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan yhteistyössä henkilöstön ja lapsen vanhemman tai muun huoltajan kanssa. Sen laatimiseen osallistuvat lapsen opetuksesta, kasvatuksesta ja hoidosta vastaavat henkilöt.

Varhaiskasvatuksessa huomioidaan, että lapsi kasvaa erilaisissa kulttuurisissa ja kielellisissä ympäristöissä. Kodeissa voidaan käyttää useita eri kieliä ja kielen käyttötavat sekä vuorovaikutus vaihtelevat. Tätä kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta tuetaan yhteistyössä lapsen huoltajien kanssa.

Lisätietoa löytyy jokaisen kunnan omilta varhaiskasvatuksen nettisivuilta ja paikallisista palvelutoimistoista (www.haapajarvi.fi , www.pyhajarvi.fi , www.reisjarvi.fi)

6.5 Kulttuuri ja vapaa-aika

Vapaa-ajan toiminnassa tavoitteena on pitää osallistumiskynnys matalana, mikä luo hyvät edellytykset myös monikulttuuriselle toiminnalle.

Kulttuuripalveluiden tavoitteena on kuntalaisten henkisen ja sosiaalisen pääoman kasvattaminen ja osaltaan syrjäytymisen ehkäiseminen. Tärkeää on myös luoda edellytyksiä omaehtoiselle kulttuurin kokemiselle ja tekemiselle. Kulttuuritapahtumat ovat avoimia kaikille kuntalaisille ja niistä tiedotetaan paikkakuntaakohtaisissa tapahtumakalentereissa, kuntien verkkosivuilla sekä paikallis- ja ilmaisjakelulehdissä.

Tapahtumissa pyritään huomioimaan kulttuurinen moninaisuus. Kulttuuripalveluissa yhdistetään kotouttaminen ja osallistuminen osaksi yleistä paikallista kulttuuritoimintaa.

Liikunnan on todettu olevan yksi tärkeimmistä yksilötason hyvinvoinnin ylläpitäjistä. Kuntien liikuntapalvelut mahdollistavat monipuolisen liikunnan harrastamisen eri kohderyhmille ja tukevat erityisesti vapaaehtoisjärjestöjen, lähinnä urheiluseurojen liikuntakasvatustyötä.

Lisätietoja Selänteen alueen liikuntapaikoista ja -tapahtumista saa paikkakunnan liikuntaohjaajalta tai –sihteeriltä ja kuntien verkkosivuilla.

6.6 Nuoriso

Alueen kunnissa tarjotaan nuorisopalveluita lapsille ja nuorille. Nuorisotiloissa järjestetään ohjattua vapaa-ajantoimintaa. Nuorisotilojen toiminta on maksutonta, siellä voi kohdata ikätovereita sekä viettää aikaa monenlaisen toiminnan parissa. Ympäristö on turvallinen ja toimintaa ohjaa ja valvoo koulutetut ammattilaiset.

Nuortenpalveluissa järjestetään erilaisia teemapäiviä, tempauksia ja tapahtumia nuorten kanssa. Työtä tehdään yksilö-, ryhmä- ja rakenteellisella tasolla. Nuorisopalvelujen toiminta on kaikille nuorille suunnattua riippumatta nuoren taustasta. Joka kunnassa toimii nuorisovaltuusto tai nuorten vaikuttajaryhmä, jonka kautta nuoret pääsevät osallistumaan kunnalliseen päätöksentekoon.

Monikulttuurinen nuorisotyö on osa yhdenvertaisen nuorisotyön menetelmää. Sen keskeisiä periaatteita ovat nuorten tasavertaiset mahdollisuudet vaikuttaa omaa elämää koskeviin asioihin ja tunne yhteiskuntaan kuulumisesta, syrjinnän ja rasismien ehkäiseminen, nuorten ymmärrys oman käyttäytymisen vaikutuksesta toisia ihmisiä ja ympäristöä kohtaan sekä eriarvoisuutta tuottavien mekanismien tunnistaminen ja korjaaminen.

Etsivä nuorisotyö toiminta toteutetaan eri kunnissa erillä tavoin joko omana työnä tai ostopalveluna. Etsivän nuorisotyön pyrkimyksenä on tavoittaa 15–29-vuotiaat nuoret, jotka ovat koulutuksen ja työelämän ulkopuolella tai vaarassa jäädä niiden ulkopuolelle.

6.7 Kirjasto

Kirjasto tarjoaa pääsyn monipuolisiin tietopalveluihin, antaa valmiuksia tietoyhteiskunnan vaatimiin kansalaistaitoihin unohtamatta kirjaston perinteistä sivistys- ja kulttuuritehtävää. Kirjasto antaa myös digitukea verkkoasiointiin ja mobiililaitteiden käyttöön, opastaa kirjaston omien elektronisten aineistojen sekä netin peruskäytössä.

Kirjasto edistää kokoelmiensa ja palveluidensa avulla asukkaiden kotoutumista tarjoamalla tukea suomen kielen opiskeluun ja mahdollisuuden oman äidinkielen ylläpitämiseen. Vieraskielistä kirjallisuutta, musiikkia ja elokuvia löytyy kirjaston kokoelmista. Kirjaston vieraskielisiä kokoelmia voidaan lisäksi täydentää tilauksilla Monikielisestä kirjastosta Helsingistä.

Joki-kirjastot ovat Oulun läänin eteläosan vapaaehtoinen yhteistyöverkko. Joki-kirjastoihin kuuluvat Alavieskan, Haapajärven, Haapaveden, Kalajoen, Kärsämäen, Merijärven, Nivalan, Oulaisten, Pyhäjärven, Pyhännän, Reisjärven, Sievin, Siikalatvan ja Ylivieskan kirjastot. Asiakkaalle tämä tarkoittaa yhtä kirjastokorttia, mahdollisuutta lainata kirjoja kaikista verkoston kirjastoista sekä uusia kaikki lainansa yhdestä pisteestä tai internetin välityksellä.

7. SOSIAALIPALVELUT

Alueen kuntien sosiaalipalvelut tuottaa peruspalvelukuntayhtymä Selänne. Kaikissa kunnissa palvelut järjestetään pääosin lähipalveluina.

Lisätietoja löydät osoitteesta: www.selanne.net

7.1 Neuvola

Neuvolapalveluissa lähtökohtana on yksilöllinen ja asiakaslähtöinen palvelu, jossa perheen arjessa selviytymistä, hyvinvointia ja vanhemmuutta tuetaan tarpeen mukaan. Kouluterveydenhuolto on osa oppilashuoltoa, jolla tarkoitetaan oppilaan hyvinvoinnista huolehtimista.

Äitiysneuvolassa huolehditaan odottavan äidin ja sikiön terveydentilasta sekä valmennetaan äitiä, isää ja koko perhettä lapsen syntymään. Kun raskaus on todettu, varataan ensimmäinen vastaanottoaika terveydenhoitajalle. Perhesuunnittelun avulla pyritään varmistamaan, että lapsi on toivottu. Perhesuunnitteluun kuuluu esimerkiksi sopivan ehkäisymenetelmän valinta. Lastenneuvolassa lapsi käy 2 viikon iästä aina kouluikänsä saakka. Lastenneuvolassa pyritään turvaamaan mahdollisimman terve lapsuus ja edistämään koko perheen hyvinvointia. Neuvolassa huolehditaan myös koululais- ja opiskelijaterveydenhuollon palveluista.

Lisätietoa ja työntekijöiden yhteystiedot löydät osoitteesta: <https://www.selanne.net/neuvola>

7.2 Aikuissosiaalityö, vanhuspalvelut, vammaispalvelut

Suomen sosiaaliturvajärjestelmä pohjautuu maassa asumiseen. Maassa tilapäisesti oleskelevalla on omien varojen puuttuessa oikeus vähintään välttämättömään ja kiireelliseen toimeentulotukeen esimerkiksi ruokaa ja lääkkeitä varten. Perustoimeentulotuen myöntää Kela ja täydentävän sekä ehkäisevän toimeentulotuen sosiaalitoimi. Mikäli oleskelu Suomessa on muuta kuin tilapäistä oleskelua, on yleensä oikeus Kelan myöntämiin sosiaalietuuksiin. Tästä Kela tekee erillisen päätöksen. Apua ja neuvontaa sosiaalipalveluista sekä Kelan etuuksien hakemisesta saa sekä sosiaalitoimesta tai Kelalta.

Aikuissosiaalityössä tehdään yhdessä maahanmuuttajan ja TE-toimiston kanssa maahanmuuttajan yksilö- / perhekohtainen alkukartoitus ja, ellei maahanmuuttaja toisin pyydä, kotoutumissuunnitelma.

Lisätietoa aikuissosiaalityöstä saa osoitteesta <https://www.selanne.net/aikuissosiaalityo>

Virka-ajan sosiaalipäivystys 044 4456 711

Virka-ajan ulkopuolella hätätapauksissa voi apua pyytää sosiaalipäivystyksestä soittamalla numeroon 112.

7.3 Lapsiperheiden sosiaalipalvelut ja lastensuojelu

Lapsiperheiden sosiaalipalveluiden ja lastensuojelun tehtävänä on turvata lapsen oikeus turvalliseen ja virikkeitä antavaan kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun. Mikäli maahanmuuttajataustainen lapsi on lapsiperheiden sosiaalipalveluiden tai lastensuojelun asiakkaana, on hän ja hänen perheensä oikeutettu yhtäläisiin palveluihin kuin kantaväestöön kuuluva.

Maahanmuuttajat eivät ole yhtenäinen ryhmä, vaan heidän joukossaan on monista eri syistä maahan tulleita, lukuisia eri kansallisuuksia ja kieliryhmiä, korkeasti koulutettuja ja lukutaidottomia, eurooppalaisia ja kolmannen maailman maista muuttaneita sekä eritasoisesti suomen kieltä taitavia ihmisiä. Yhteistä heille on oikeastaan vain maahanmuuttajuus; kokemus, johon kukin heistä suhtautuu eri tavalla ja erilaisin selviytymiskeinoin. Lapsiperheiden sosiaalipalveluissa ja lastensuojelussa pyritään kaikessa työskentelyssä huomioimaan ja kunnioittamaan lapsen kielellistä, kulttuurista ja uskonnollista taustaa.

<https://www.selanne.net/lapsiperheiden-sosiaalipalvelut>

<https://www.selanne.net/lastensuojelu>

<https://www.selanne.net/perheneuvola-palvelut>

Virka-ajan sosiaalipäivystys 044 4456 711

Virka-ajan ulkopuolella hätätapauksissa voi apua pyytää sosiaalipäivystyksestä soittamalla numeroon 112

7.3.1 Ilman huoltajaa maassa asuvat lapset ja nuoret

Turvapaikkaprosessin aikana ilman huoltajaa maahan saapuvat alaikäiset turvapaikanhakijat asuvat alaikäisille tarkoitetuissa ryhmäkodeissa tai tukiasunnoissa. Oleskeluluvan saamisen jälkeen alaikäinen siirtyy yleensä perheryhmäkotiin. Perheryhmäkotien toimintaa ohjaavat ja koordinoivat ELY -keskukset ja ryhmäkotien toimintaa Maahanmuuttovirasto. Alaikäinen turvapaikanhakija tai oleskeluluvan saanut henkilö voi asua myös yksityismajoituksessa ja olla vain kirjoilla ryhmäkodissa tai perheryhmäkodissa.

Oleskeluluvan saaneen alaikäisen henkilön siirtyminen kuntaan vaatii tiivistä yhteistyötä hänen edustajansa, vastaanottokeskuksen ja vastaanottavan kunnan sosiaalityöntekijöiden sekä ELY-keskuksen kanssa. Nuoren jälkihuoltoon tulee panostaa erityisesti siinä vaiheessa, kun nuori siirtyy perheryhmäkodista tuettuun tai itsenäiseen asumiseen. Myös yksityismajoituksessa asuvien alaikäisten henkilöiden tilannetta ja yksityismajoituksen toimivuutta tulee tarkkailla säännöllisesti. Kunnan tulisi lisäksi varautua siihen, että alaikäisen perhe saattaa jossakin vaiheessa muuttaa kunnan asukkaaksi. Perheiden yhdistäminen on viime aikoina vaikeutunut, mistä syystä yhä useampi alaikäinen jää Suomeen pysyvästi ilman vanhempiaan. Etenkin tällaisissa tilanteissa jälkihuollon tulee jatkua täysi-ikäistymisen jälkeen. Nuori voi kotoutumislain mukaan olla tukitoimien piirissä, kunnes hän täyttää 21 vuotta tai hänen huoltajansa saapuu Suomeen.

Alaikäiselle ilman huoltajaa saapuneelle ja oleskeluluvan saaneelle laaditaan aina kotoutumissuunnitelma. Alaikäisen kotoutumissuunnitelma laaditaan paikallisten viranomaisten monialaisena yhteistyönä. Keskeisiä toimijoita lasten ja nuorten kotoutumisen kannalta ovat opetus-, nuoriso- ja sosiaali- ja terveystoimen edustajat. On huomattava, että lapsi tai nuori voi olla myös lastensuojelun asiakas, jolloin kotoutumissuunnitelma tulee sovittaa yhteen lastensuojelun asiakassuunnitelman kanssa.

7.4. Terapiapalvelut

Terapiapalveluita ovat mielenterveys-, perheneuvola- ja päihdepalvelut sekä mielenterveyskuntoutujien asumispalvelut ja päivätoiminta. Palvelut ovat kaikille maksuttomia eikä lähetettä tarvita. Ajanvaraus tapahtuu jättämällä yhteystiedot palvelusihteerille, minkä jälkeen hoitotyöntekijä ottaa suoraan asiakkaaseen yhteyttä ja tekee hoidontarpeen arvioinnin.

<https://www.selanne.net/mielenterveys-ja-paihdepalvelut>

8. TERVEYSPALVELUT

Alueen kuntien terveyspalvelut tuottaa peruspalvelukuntayhtymä Selänne. Alueen terveyskeskukset tarjoavat maahanmuuttajille heidän tarvitsemansa terveyden- ja sairaanhoitopalvelut, kuten muillekin kuntalaisille. Maahanmuuttaja voidaan ohjata terveyspalveluiden piiriin kotoutumissuunnitelman teon yhteydessä maahanmuuttajan ikä ja terveydentila huomioon ottaen.

Lisätietoja löydät osoitteesta: <http://www.selanne.net/asiakkaalle>

8.1 Kiireetön ajanvaraus

Selänteen alueen kiireetön ajanvaraus on avoinna arkisin klo 9-14. Yhteisen ajanvarausvastaanoton puhelinnumero on 044 7700702. Ajanvarausnumeroista voi varata aikaa lääkäreiden vastaanotolle, laboratorioon, röntgeniin, erikoislääkäreiden ja diabetes-, reuma-, astma- ja syöpähoitajien vastaanotolle.

Lisätietoa ajanvarausvastaanotosta löydät osoitteesta: <http://www.selanne.net/ajanvaraus>

8.2 Päivystys

Kiireellisessä sairaustapauksessa lääkäripäivystys ja hoidontarpeenarviointi toimivat arkisin kello 8.00-16.00 omissa terveyskeskuksissa. Tiedot päivystyksestä saat soittamalla Selänteen päivystysnumeroon 044 7700701

Ilta-, yö- ja viikonloppupäivystys on kiireellisissä tapauksissa Oulaskankaan sairaalassa, puh. 08 4297 840, Iisalmen sairaalassa, puh. 017 2722 346 ja Keski-Pohjanmaan keskussairaalassa, puh. 06 826 4500

Lisätietoa päivystyksestä löydät osoitteesta: <http://www.selanne.net/paivystys>

8.3. Suun terveydenhuolto

Perushammashoitoa annetaan kaikissa Selänteen kuntayhtymän kunnissa. Erikoissairaanhoitoa vaativat potilaat hoidetaan OYS:ssa tai Kokkolan keskussairaalassa. Hammashoidon viikonloppu- ja arkipyhäpäivystykset hoidetaan yhteistyössä Kokkolan terveyskeskuksen kanssa. Suun- ja hampaiden terveydenhuollossa toimii yhteinen Selänteen ajanvaraus, puh. 044-7001844.

Lisätietoa löydät osoitteesta: <https://www.selanne.net/suun-ja-hampaiden-huolto>

8.4. Hoito- ja vanhustyönpalvelut

Selänteen hoito- ja vanhuspalvelut ovat lähipalveluja: kotiin annettavat palvelut, kotona asumista tukevat palvelut ja asumispalvelut sekä vuodeosastohoito. Kotona asumista tukevia palveluita ovat omaishoito ja kotihoito erilaisine tukipalveluineen. Asumispalveluita ovat palveluasuminen ja tehostettu palveluasuminen sekä päivätoiminta ja vuorohoito. Vuodeosastopalvelua tarjotaan lyhytaikais- ja pitkäaikaishoitona.

Lisätietoa löydät osoitteesta: <https://www.selmanne.net/ikaantyneiden-palvelut>

9. KELAN PALVELUT

Kela huolehtii Suomessa asuvien perusturvasta eri elämäntilanteissa. Kelan hoitamia sosiaaliturvaetuuksia ovat mm. perhe-etuudet, opintoetuudet, asumisen tuet, työttömän perusturva, sairausvakuutus, kuntoutus, vammaisetuudet ja peruseläketurva.

Suomen sosiaaliturvajärjestelmä perustuu joko maassa asumiseen tai täällä työskentelyyn. Joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta kaikilla Suomessa vakinaisesti asuvilla on oikeus Kelan myöntämiin sosiaaliturvaetuuksiin.

Kun muutat Suomesta ulkomaille tai ulkomailta Suomeen, Kela tekee päätöksen siitä, kuulutko Suomen sosiaaliturvaan eli onko sinulla oikeus Kelan myöntämiin sosiaaliturvaetuuksiin. Päätöksen perustana on laki asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta. Laista käytetään myös nimeä soveltamisalaki (1573/1993).

Kelassa on mahdollista saada asiointipalvelua usealla eri kielellä, ks.

<https://www.kela.fi/web/en/other-languages>

Lisätietoja löydät osoitteesta: <http://www.kela.fi/maasta-ja-maahanmuutto>

9.1 Kelan maksamat etuudet

Kela on panostanut verkossa ja puhelimessa tapahtuvaan asiointiin. Lisätietoja löydät osoitteesta <https://www.kela.fi/asiakaspalvelu> . Puhelinpalvelua saa suomen kielen lisäksi myös ruotsiksi, saameksi ja englanniksi. Toimistoasiointiin on mahdollisuus vain erillisen ajanvarauksen kautta.

Ajantasaista tietoa Kelan maksamista etuuksista ja asioinnista löydät osoitteesta: <http://www.kela.fi/henkiloasiakkaat>

10. TYÖ- JA ELINKEINOTOIMISTON PALVELUT

Pohjois-Pohjanmaan TE- toimistossa maahanmuuttajia palvellaan seuraavasti:

Palvelutarpeen arvioinnin palveluissa palvellaan:

1. kaikki ei-kuntakokeilu-kunnista asuvat uudet ei-kotoutuja-asiakkaat (alle 3kk työttömänä olleet), jotka ovat suorittaneet ammatillisen koulutuksen joko Suomessa tai ulkomailla. Kuntakokeiluun

kuulumattomat kunnat ovat: Vaala, Utajärvi, Taivalkoski, Siikalatva, Kuusamo, Haapajärvi, Haapavesi, Kärsämäki, Nivala, Pudasjärvi, Pyhäjärvi, Pyhäntä, Reisjärvi ja Sievi. sekä

2. Kuntakokeilualueilta kaikki uudet ei-kotoutuja-asiakkaat (alle 3kk TE-toimiston asiakkuudessa olleet) ammattikoulutetut asiakkaat, jotka ovat työssä, lyhennetyllä työviikolla, työvoiman ulkopuolella (esim. vanhempainvapaalla, sairauslomalla, eläkkeellä, yms.) tai koulutuksessa olevat – päätoimiset opiskelijat (pl. työttömyysetuudella tuettu omaehtoinen opiskelu ja työvoimakoulutus).

Rekrytointipalveluissa palvellaan:

1. kaikki ei-kuntakokeilu-kunnista asuvat ammattikoulutetut maahanmuuttajataustaiset asiakkaat, jotka ovat olleet työttöminä yli 3 kk, eivätkä kuulu (enää) kotoutumisen piiriin ja tarvitsevat työllistymiseen ja/tai osaamisen kehittämiseen tukea. sekä
2. Kuntakokeilualueilta kaikki yli 3kk työnhakija-asiakkaana olleet ammattikoulutetut ei-kotoutuja-asiakkaat, jotka ovat työssä, lyhennetyllä työviikolla, työvoiman ulkopuolella (esim. vanhempainvapaalla, sairauslomalla, eläkkeellä, yms.) tai koulutuksessa (pl. työttömyysetuudella tuettu omaehtoinen opiskelu ja työvoimakoulutus).

Kumppanuuden palveluissa palvellaan: 1

1. kaikki ei-kuntakokeilu-kunnista asuvat ammattikouluttamattomat ei-kotoutuja-asiakkaat, Kuntakokeilualueisiin kuulumattomat kunnat ovat: Vaala, Utajärvi, Taivalkoski, Siikalatva, Kuusamo, Haapajärvi, Haapavesi, Kärsämäki, Nivala, Pudasjärvi, Pyhäjärvi, Pyhäntä, Reisjärvi ja Sievi. sekä
2. Kuntakokeilualueilta kaikki ammattikouluttamattomat ei-kotoutuja-asiakkaat, jotka ovat työssä, lyhennetyllä työviikolla, työvoiman ulkopuolella (esim. vanhempainvapaalla, sairauslomalla, eläkkeellä, yms.) tai päätoimiset opiskelijat (pl. työttömyysetuudella tuettu omaehtoinen opiskelu ja työvoimakoulutus).

Kotoutuja-asiakkaat palvellaan sekä TE-toimistossa että kuntakokeiluissa.

Kuntakokeiluiden Kotoutumispalveluissa palvellaan kuntakokeilualueiden kotoutuja-asiakkaat, jotka ovat:

1. Työllistettyjä
2. Työttöminä
3. Lomautettuja
4. Työllistymistä edistävissä palveluissa
5. Opiskelevat työvoimakoulutuksessa ja työttömyysetuudella tuetuissa omaehtoisissa opinnoissa
6. Kassan asiakkaina Työssä yleisillä työmarkkinoilla olevat, lyhennetyllä työviikolla ja työvoiman ulkopuolella olevat asiakkaat eivät pääsääntöisesti kuulu kokeilun kohderyhmään.

TE-toimiston Kotoutumispalveluissa palvellaan:

1. kaikki ei-kuntakokeilu-kunnista asuvat kotoutumisen piiriin kuuluvat asiakkaat.
- Kuntakokeiluun kuulumattomat kunnat ovat:** Vaala, Utajärvi, Taivalkoski, Siikalatva, Kuusamo, Haapajärvi, Haapavesi, Kärsämäki, Nivala, Pudasjärvi, Pyhäjärvi, Pyhäntä, Reisjärvi ja Sievi. sekä
2. Kuntakokeilualueilta kaikki ne kotoutuja-asiakkaat, jotka ovat työssä avoimilla työmarkkinoilla, lyhennetyllä työviikolla, työvoiman ulkopuolella (esim. vanhempainvapaalla, sairauslomalla, eläkkeellä, yms.) tai koulutuksessa (pl. työttömyysetuudella tuettu omaehtoinen opiskelu ja työvoimakoulutus).

Kotoutumispalvelut ovat TE-toimistossa sijoittuneet Rekrytointipalveluihin, kolmen eri palvelulinjan alaisuuteen:

- 1. Teollisuus, ICT ja kansainvälisyys –palvelut** (esim. logistiikka, rakentaminen, maatalous ICT ja metalli)
- 2. Terveys ja hyvinvointi -palvelut** ja
- 3. Talous, palvelut ja opetusalan palvelut** (esim. kauppa, puhdistuspalvelu, luovat alat, matkailu ja opetusalat).

Asiakkaiden palvelut kotoutumispalveluissa eivät ole jaottuneet ammattialakohtaisesti, vaan asiakkaat ohjautuvat kotoutumispalveluihin asiantuntijan ohjaamana, kun asiakkaan kuuluminen lakisääteisten kotoutumispalveluiden piiriin on tarkistettu. Kuntakokeilun alueen kunnat vastaavat itse kotoutumispalveluistaan. Kukin työllisyyden kuntakokeilun alue määrittää asiakasprosessinsa ja asiakasohjauksen mallit. Työllisyyden kuntakokeiluiden ajan (1.3.2021 – 30.6.2023) kuntakokeilun alueiden kuntien asiakkaat, myös maahanmuuttajataustaiset ja kotoutuja-asiakkaat, palvelevat työllisyyden kuntakokeiluissa kuntakokeiluiden asiakaskriteeristön mukaisesti.

Kuntakokeilun alueilla työllisyyden kuntakokeiluiden palveluissa palvelevat kaikki asiakkaat, jotka ovat työttömänä tai työvoimapaikatuissa, työttömyysetuuden maksajasta riippumatta.

Kuntakokeilukunnat: OULU: Oulu, Hailuoto, Ii, Kempele, Liminka, Lumijoki, Tyrnävä, Muhos
YLIVIESKA: Ylivieska, Alavieska, Kalajoki, Merijärvi, Oulainen
RAAHE: Raahen, Pyhäjoki, Siikajoki

Näiden lisäksi työllisyyden kuntakokeiluiden palveluiden piiriin kuuluvat kuntakokeilun alueilta asiakkaat, jotka ovat:

- työllistettyjä (palkkatuella)
- lomautettuja
- työllistymistä edistävässä palvelussa
- työvoimakoulutuksessa tai opiskelevat työttömyysetuudella tuetuissa omaehtoisessa opiskelussa
- maahanmuuttajataustaiset ja vieraskieliset työttömyyskassan asiakkaat.
- Kaikki alle 30-vuotiaat työnhakija-asiakkaat

TE-toimisto tarkistaa aina uusien työnhakijaksi rekisteröityneiden henkilöiden oleskeluoikeuden ja oikeuden työnhakuun Suomessa ja päivittää asiakastiedot ennen ohjausta kuntakokeiluun. Tämän jälkeen TE-toimisto ohjaa kuntakokeilun kriteerit täyttävät uudet, sähköisesti työnhakijaksi rekisteröityneet asiakkaat kuntakokeilutoimistojen asiakkuuteen. Ohjautuminen TE-toimiston palvelussa tapahtuu asiakkaan henkilökohtaisen palvelutarpeen ja koulutustaustan perusteella.

Rekrytointipalveluilla on TE-toimiston kotouttamisasioiden koordinoitavien tehtävien. TE-toimiston asiointipaikat ja kuntien yhteis palvelupisteet tarjoavat maahanmuuttajille ja turvapaikanhakijoille tiedottavia TE-toimiston palveluita. Asiointipaikkojen ja yhteis palvelupisteiden itsepalvelupäätteet ovat käytettävissä työpaikan tai soveltuvan koulutusvaihtoehdon itsenäiseen etsimiseen sähköisesti.

Oulun, Raahen ja Ylivieskan toimipaikoissa asiakkaita palvelee TE-toimiston ostopalveluna hankkima Työhaun ja verkkoasioinnin valmennuspalvelu, josta on mahdollista saada henkilökohtaista opastusta työnhakuun ja työpaikkojen etsimiseen.

Verkkoneuvojat palvelevat asiakkaita ilman ajanvarausta sekä suomen että englannin kielellä. Covid-19 tilanne on kevästä 2020 vaikuttanut myös henkilökohtaisen asiakaspalveluun, neuvontaan ja ohjaamiseen.

Aulapalvelu (Työhaun ja verkkoasioinnin valmennuspalvelu) ei ole toteutunut, osa toimipaikoista on ainakin osittain ollut suljettuina ja henkilökohtaiset tapaamiset ovat siirtyneet puhelimitse tai etäyhteydellä (TEAMS) tapahtuvaan ohjaukseen.

Kolmannen maan kansalaiset (ei EU-/ETA- tai Pohjoismaan kansalainen) voidaan rekisteröidä TE-toimiston asiakkaaksi sen jälkeen, kun hän on saanut oleskeluluvan Suomeen. EU-/ETA-valtion tai Sveitsin kansalainen voi rekisteröityä työnhakijaksi Oma asiointi –palvelun kautta tai henkilökohtaisesti TE-toimiston toimipaikassa. Muiden kuin EU/ETA-alueen tai Sveitsin kansalaisten tulee käynnistää työnhakunsa henkilökohtaisesti TEtoimistossa, koska työnhakijaksi rekisteröintiin vaikuttavaa oleskelulupatietoa ei ole mahdollista tunnistaa verkkopalvelussa.

Työnhakijaksi ilmoittautuminen voi käynnistyä myös kunnan maahanmuuttopalvelun aloitteesta, jolloin kunta varaa maahanmuuttajalle ajan kotoutumislain mukaisen alkukartoituksen ja kotoutumissuunnitelman laatimiseen. Myös näissä tapauksissa asiakkaan työnaku on käynnistettävä joko paperilomakkeella (TEM716c) tai verkossa. Työnhakijaksi ilmoittautumisen prosessissa kunnan maahanmuuttopalvelut/sosiaalitoimi voi avustaa asiakasta. TE-toimiston kotoutumisen asiantuntija on yhteydessä uuteen asiakkaaseen 14 vrk kuluessa yhteydenotosta ja sopii ajan alkukartoitukseen sekä kotouttamissuunnitelman laatimiselle. Tapaaminen järjestetään tilanteen mukaan kasvokkain, TEAMS-neuvotteluna tai puhelimitse, konferenssipuheluna. Usein alkukartoitus ja 1. kotoutumissuunnitelma laaditaan tulkkauksessa asiakkaan omalla äidinkielellä. Toisinaan myös englannin tai ruotsin kieltä käytetään, mikäli se on asiakkaan äidinkieli tai hän muuten osaa ja ymmärtää kieltä sujuvasti. TE- toimiston virkailijan ja asiakkaan lisäksi alkuvaiheen tapaamisessa voi olla läsnä tulkki, kunnan nimeämä edustaja, sosiaaliohjaaja, hankkeen työntekijä. Alaikäisen työnhakijan ollessa kyseessä, ajanvarauksella tulee olla mukana huoltaja tai asiakkaalle nimetty virallinen edustaja.

Alkukartoituksessa selvitetään asiakkaan kokonaisvaltaista elämäntilannetta, aiempaa osaamista, koulutus- ja työhistoriaa, valmiuksia siirtyä suoraan avoimille työmarkkinoille, tarvetta kieli- ja kotoutumiskoulutukselle sekä muuta palvelutarvetta. Kartoituksen yhteydessä selvitetään valmiudet kotoutumiseen, annetaan asiakkaalle perustietoa suomalaisesta yhteiskunnasta sekä ohjataan asiakasta etenemään hänelle soveltuvien kotoutumispalveluiden piiriin. Tarvittaessa palvelutarpeen arvioinnissa hyödynnetään oppilaitosten, hankkeiden tai kumppaneiden maahanmuuttajille kohdentamia palveluita.

Tavoitteena on ohjata kotoutuja palveluihin, jotka tukevat nopeaa työllistymistä, kouluttautumista, kotoutumista ja osallisuutta suomalaisessa yhteiskunnassa. Ensimmäinen kotoutumissuunnitelma laaditaan enintään yhden vuoden ajaksi eteenpäin. Ensimmäinen kotoutumissuunnitelma on laadittava viimeistään kolmen vuoden kuluessa ensimmäisen oleskeluluvan, EUkansalaisen rekisteröinnin myöntämisestä, tai Pohjoismaan kansalaisen kohdalla ensimmäisen Digi- ja väestötietovirastossa tehdyn kotikuntamerkinnän jälkeen. Jos maahanmuuttaja ei kuulu enää kotoutumislain piiriin, hänelle laaditaan työllistymissuunnitelma tai aktivointisuunnitelma yhteistyössä kunnan sosiaalitoimen kanssa. Suuri osa kotoutujista tarvitsee alkuvaiheessa osaamisen kehittämisen palveluita, jolloin heille tarjotaan kotoutumiskoulutusta tai työttömyysetuudella tuettua kotoutujan omaehtoista koulutusta, ammattitaidon kehittämistä tukevia palveluita sekä tukea vaihtoehtojen selvittämiseen.

Tarjottavia palveluita voivat olla mm. työkokeilut, osaamiskartoitukset, uravalmennukset, ammatinvalinnanohjaus ja kotoutumiskoulutus tai muu työvoimakoulutus. Kotoutumiskoulutukset järjestetään Opetushallituksen määräyksen mukaisina opintoina. Ohjautuminen koulutuksiin tapahtuu valtakunnallisen Koulutusportti-järjestelmän kautta, josta TE-toimiston virkailija vastaa koulutuspaikan tarjoamisesta kotoutuja-asiakkaalle työvoimapolitiittisten kotoutumiskoulutusten osalta. Koulutukset täytetään saapumisjärjestyksessä jonotusperiaatetta noudattaen. Kotoutumiskoulutusten tavoitteena on suomen/ruotsin kielen opiskelu, kotoutuminen, osallisuuden sekä aktiivisen kansalaisuuden tukeminen ja tutustuminen suomalaiseen yhteiskuntaan. Koulutukset hankitaan julkisten hankintojen kilpailutusten perusteella ja niitä toteuttavat sekä yksityiset palveluntarjoajat että oppilaitokset (mm. kunta ja vapaa sivistystyö).

Kotoutumiskoulutusten sisällöissä ja menetelmissä pyritään työelämäläheisyyteen ja joustaviin kielen oppimisen tapoihin. Koulutuspaikkakunnat vaihtelevat vuosittain kotoutujien tarpeen mukaisesti. Osa koulutuksista on mahdollista toteuttaa verkko-opintoina. Kotoutumissuunnitelmassa on mahdollista sopia kotoutujan omaehtoisista opinnoista, mikäli asiakkaalla on todettu koulutustarve, opinnot sisältävät suomen/ruotsin kielen opintoja ja opiskelu tapahtuu joko suomen tai ruotsin kielellä. Opintojen on tuettava työllistymistä ja kotoutumista. Kotoutujan omaehtoisten opintojen, kuten vapaan sivistystyön, hankkeiden ja kunnan oppilaitosten tarjoamien opintojen, opiskelijavalinnoista vastaa oppilaitos. Kotoutumisen asiantuntija ehdottaa asiakasta hänen kielitaidontasolleen soveltuvaan koulutukseen Koulutusportti-järjestelmässä. Kun vapaita koulutuspaikkoja on tarjolla, oppilaitos testaa asiakkaan kielitaidon ja ohjaa hänet soveltuvaan ryhmään opiskelijaksi. TE-toimisto tekee kouluttajalta sähköisen koulutuksen aloitusilmoituksen saatuaan kotoutujan omaehtoisten opintojen tukipäätöksen ja antaa lausunnon koulutuksesta maksajalle. Koulutuksesta sovitaan aina ennakoon kotoutumissuunnitelmassa, täten koulutus on sitovaa kotoutumissuunnitelmaan tehtyjen kirjausten nojalla sanktion uhalla.

Kotoutujat, joilla on riittävät edellytykset ja ammattitaito sijoittua suoraan avoimille työmarkkinoille, eivätkä tarvitse kotoutumispalveluja tai kielikoulutusta, ohjautuvat asiakkaiksi TE-toimiston valtavirtapalveluihin. Asiakkaalle tarjottavia palveluita työnvälityksen lisäksi voivat olla esimerkiksi yrittäjyysneuvonta ja aloittavan yrittäjän palvelut. Mikäli kotoutuja tarvitsee erityistä tukea arjenhallinnan tueksi, osaamisen kehittämiseksi ja työllistymisen edistämiseksi, hänet voidaan palvella yhteistyössä työkykykoordinaattorin kanssa. Näin voidaan ottaa laajemmalti huomioon asiakkaan kokonaistilanne, työ- ja toimintakyky sekä esimerkiksi oppimisvalmiudet. Yhteistyössä voidaan tarkastaa asiakkaan palvelutarve ja asiakkaalle soveltuvat palvelut tarkemmin, esim. työkuoron tutkimukset, arvioinnit, yksilöllinen tuen tarve, ja ohjata asiakasta soveltuvien palveluiden piiriin.

Työkykykoordinaattorin kautta voidaan lähteä selvittämään myös ammatilliseen kuntoutukseen liittyvää yhteistyötä Kelan/vakuutuslaitosten kanssa, sekä tehdä yhteistyötä kunnan sosiaali- ja terveyspalvelujen kanssa syvällisemmin. Lisätietoa löydät osoitteesta: http://www.te-palvelut.fi/te/fi/tyonhakijalle/tukea_tyollistymiseen/kotoutumispalvelut/index.html

Suomeen töihin tulevalle löytyy tietoa työnteon aloittamisesta ja asumisesta suomessa mm. osoitteesta:
http://www.te-palvelut.fi/te/fi/tyonhakijalle/loyda_toita/tyohon_suomeen/index.html

Ammattilaisen työn tueksi tietoa kokoaa Kotoutumisen Osaamiskeskus:
<https://kotouttaminen.fi/osaamiskeskus>

11. POLIISI

Poliisilain mukaan poliisin on toimittava asiallisesti ja puolueettomasti sekä sovinnallisuutta edistäen. Poliisin tulee ensisijassa neuvoin, kehotuksin ja käskyin pyrkiä ylläpitämään yleistä järjestystä ja turvallisuutta. Poliisi ei saa puuttua kenenkään oikeuksiin enempää kuin poliisin tehtävän suorittamiseksi on tarpeen. Poliisin työ on myös yhteiselon turvaamista ja yksilöiden oikeuksien kunnioittamista.

Selänteen alueen kunnat kuuluvat Oulun poliisilaitoksen alueeseen. Alueen asukkaita palvelee Haapajärven poliisiasema osoitteessa Kustaa Vaasankatu 2, 85800 Haapajärvi.

- Poliisin palvelupäivystys: ti ja pe klo 10-14, p.0295 464 265
 - Vihjepuhelin: 08 478 0555
 - Löytötavarat: ti ja pe klo 10-14, p.0295 464 265
 - Lupapalvelut: ti, to, ja pe klo 9-16
- Lupapalveluiden ajanvaraukset: **www.poliisi.fi/ajanvaraus**
Lupa-asioiden neuvonta ja ajanvaraus p. 0295 419 800

Lisätietoja: www.poliisi.fi

11.1 Ulkomaalaisluvut

Maahanmuuttovirasto

Maahanmuuttovirasto (Migri) on sisäministeriön alainen virasto, joka käsittelee ja ratkaisee maahantuloon, maassa oleskeluun, pakolaisuuteen sekä Suomen kansalaisuuteen liittyviä asioita.

- myöntää oleskelulupia Suomeen tuleville ulkomaalaisille, kuten opiskelijoille, työntekijöille, elinkeinonharjoittajille, paluumuuttajille ja Suomessa asuvien ulkomaalaisten perheenjäsenille
- käsittelee turvapaikkahakemukset puhuttelusta päätöksentekoon
- ohjaa ja suunnittelee turvapaikanhakijoiden ja tilapäistä suojelua saavien vastaanoton käytännön toimintaa
- myöntää muukalaispasseja ja pakolaisen matkustusasiakirjoja
- päättää käännätyttämisestä ja karkottamisesta
- vastaa kansalaisuushakemuksista, -ilmoituksista ja -selvityksistä
- vastaa ulkomaalaisrekisterin ylläpidosta
- tuottaa asiantuntija- ja tietopalveluja kansainvälisiin tarpeisiin, kotimaan päättäjille ja viranomaisille
- osallistuu omaa toiminta-alueitaan koskevaan kansainväliseen yhteistyöhön

Lisätietoja osoitteesta: <http://www.migri.fi/>

12. DIGI- JA VÄESTÖTIETOVARASTO (Dvv)

Suomessa henkilöiden yksilöintiin käytetään henkilötunnusta, jonka saa, kun henkilö rekisteröidään väestötietojärjestelmään. Henkilötunnusta käytetään erityisesti viranomaisten toiminnassa ja tietojärjestelmissä, mutta myös yksityisellä sektorilla. Voidakseen asua ja toimia suomalaisessa yhteiskunnassa, tarvitaan yleensä henkilötunnus. Henkilötunnuksen saaminen edellyttää henkilökohtaista käyntiä viranomaisen luona.

Väestötietojärjestelmään rekisteröidään: nimet, syntymäaika ja sukupuoli, kansalaisuus ja äidinkieli, osoite Suomessa. Lisäksi voidaan rekisteröidä muun muassa: syntymäpaikka, lapset, vanhemmat ja puoliso.

Suomessa asuessa voi tietyin edellytyksin saada Suomesta kotikunnan. Kotikunta ja siihen liittyvä vakinainen asuinosoite tallennetaan myös väestötietojärjestelmään. Jos henkilö ei saa kotikuntaa, asuinosoite merkitään väestötietojärjestelmään tilapäisenä. Kun henkilöllä on kotikunta Suomessa, voi hän käyttää niitä palveluita, joita kunnat tarjoavat vain omille kuntalaisilleen. Joskus kotikunta on tarpeen myös, jotta voi käyttää valtion viranomaisten tarjoamia palveluja tai saada rahallisia etuuksia tai tukia.

Jos henkilöllä on Maahanmuuttoviraston myöntämä oleskelulupa tai oleskelukortti, tai Maahanmuuttovirasto on rekisteröinyt oleskeluoikeuden, on henkilölle yleensä annettu myös henkilötunnus. Jos tällöin haluaa rekisteröidä esimerkiksi perhettä koskevia tietoja väestötietojärjestelmään tai kotikunnan Suomessa, tulee ottaa yhteyttä Digi- ja väestötietovirastoon ja pyytää tietojen rekisteröintiä tai kotikuntaa. Digi- ja väestötietovirasto tutkii tällöin rekisteröimisen edellytykset ja oikeuden kotikuntaan.

Mikäli henkilö ei ole Maahanmuuttoviraston asiakas tai ei ole saanut tunnusta Maahanmuuttoviraston päätöksen yhteydessä, tulee hänen käydä Digi- ja väestötietovirastossa pyytämässä henkilötunnusta. Jos henkilötunnus tarvitaan verotukseen, voi pyynnön esittää myös verotoimistossa, mutta tällöin ei voi saada kotikuntaa eikä esimerkiksi perhettä koskevia tietoja rekisteröidä.

Henkilötunnuksen saaminen edellyttää, henkilökohtaista käyntiä viranomaisen luona (myös lasten). Tämän jälkeen viranomainen tutkii rekisteröimisen edellytykset

Lisätietoa, rekisteröinti-ilmoituslomakkeen ja palvelupaikkojen yhteystiedot löydät:

- <https://dvv.fi/suomeen-muutto>

13. ETNISEN TASA-ARVON JA HYVIEN ETNISTEN SUHTEIDEN EDISTÄMINEN, SYRJINNÄN EHKÄISEMINEN

Hyvät etniset suhteet edistävät maahanmuuttajien kotoutumista ja yhteiskunnallista yhteenkuuluvuuden tunnetta. Pohja yhdenvertaisen kohtelun vaatimukselle löytyy Suomen perustuslaista. Oikeudenmukaisessa yhteiskunnassa kaikilla tulee olla yhdenvertaiset mahdollisuudet kouluttautua, tehdä töitä ja saada erilaisia palveluja.

Yhdenvertaisuuteen liittyy oleellisesti syrjimättömyys. Yhdenvertaisuuslain mukaan ketään ei saa syrjiä iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella (6 §).

Yhdenvertaisuuslain (21/2004) mukaan viranomaisten tulee kaikessa toiminnassaan edistää yhdenvertaisuutta tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti sekä vakiinnuttaa sellaiset hallinto- ja toimintatavat, joilla varmistetaan yhdenvertaisuuden edistäminen asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa. Viranomaisten tulee erityisesti muuttaa niitä olosuhteita, jotka estävät yhdenvertaisuuden toteutumista.

Suoja syrjinnältä on yhtäläinen riippumatta siitä, perustuuko syrjintä etniseen alkuperään, ikään, kansallisuuteen, kieleen, uskontoon, vakaumukseen, mielipiteeseen, terveydentilaan, vammaisuuteen, seksuaaliseen suuntautumiseen tai muuhun henkilöön liittyvään syyhyn.

Lain mukaan viranomaisella, koulutuksen järjestäjällä ja työnantajalla, jonka palveluksessa on säännöllisesti vähintään 30 henkilöä, on oltava suunnitelma yhdenvertaisuuden edistämistä koskevista toimenpiteistä (yhdenvertaisuussuunnitelma). *Yhdenvertaisuussuunnitelma* voidaan tehdä erillisenä tai osana jotain muuta suunnitelmaa kuten henkilöstösuunnitelmaa, tasa-arvosuunnitelmaa, opetussuunnitelmaa tai työsuojelun toimintaohjelmaa.

Kotoutumislain tarkoituksena on edistää myös tasa-arvoa. Tasa-arvon edistämiseksi kotoutumislaisissa kiinnitetäänkin erityistä huomiota naisten, lasten ja nuorten asemaan ja heidän kotoutumisensa tukemiseen.

Tosiasiallisen yhdenvertaisuuden saavuttamiseksi yhdenvertaisuuslaki mahdollistaa positiivisen erityiskohtelun (7 §). Tällä tarkoitetaan menettelytapaa, jossa joidenkin ihmisryhmien edustajia voidaan tukea erityistoimin tilanteissa, joissa he ovat muutoin vaarassa jäädä eriarvoiseen asemaan.

Positiivinen erityiskohtelu voi käytännössä sisältää erityisten palvelujen tai etujen tarjoamista henkilöille, joiden asiointia heidän henkilöön tai taustaansa liittyvät syyt saattavat vaikeuttaa. Taustalla on ajatus siitä, että vaikka vähemmistön jäseniä kohdeltaisiin muodollisesti samalla tavoin kuin muitakin, se ei välttämättä johda todellisen yhdenvertaisuuden toteutumiseen, vaan voi sulkea osan väestöstä joidenkin mahdollisuuksien ulkopuolelle.

Käytännössä positiivinen erityiskohtelu voi olla esimerkiksi pidemmän ajan varaamista asiointikieltä puutteellisesti taitavan maahanmuuttaja-asiakkaan asiakaspalvelutilanteeseen, tietyille ryhmille suunnattujen koulutuspalvelujen tarjoamista tai tiettyjen etuoikeuksien tarjoamista rekrytointitilanteessa.

Positiivinen erityiskohtelu ei ole suosimisjärjestelmä, jonka tarkoituksena olisi asettaa joku henkilö tai jokin ryhmä muita parempaan asemaan. Positiivinen erityiskohtelu täytyy kuitenkin kohdistua kaikkiin haavoittuviin ryhmiin yhtä lailla, jotta yhden haavoittuvan ryhmän erityiskohtelu ei entisestään heikennä toisen haavoittuvan ryhmän asemaa. Yhdenvertaisuuslaki antaa kuitenkin luvan muuten heikompaan asemaan jäävän henkilön mahdollisuuksia tukeviin toimenpiteisiin.

Tietyissä tilanteissa positiivinen erityiskohtelu on myös perustuslakiin perustuva velvollisuus, koska julkisen vallan on turvattava perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen (22 §). Etuoikeuksien antaminen joillekin ei saa kuitenkaan johtaa muiden ryhmien syrjimiseen. Tämän vuoksi positiivinen erityiskohtelu tulee aina pystyä perustelemaan riittävän hyvin ja sen tulee olla pyrityn tavoitteen kannalta oikeasuhteista.

13.1 Maahanmuuttajia ja kansainvälistymistä koskevat hankkeet alueella

13.1.1 ALVA-hanke

Hankkeen tavoitteena on alueellisen (Oulun Eteläinen ja Raahen seutu) vapaaehtoistoiminnan ja yhteistoiminnan rakenteellisen mallin kehittäminen julkisen sektorin ja järjestöjen yhteistyönä kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin kehittämiseksi paikallisesti ja alueellisesti. Toteutuksella taataan vapaaehtoistoiminnan tarpeen ja tarjonnan kohtaaminen elämänkaaren eri vaiheissa oleville väestöryhmille yhteistyössä julkisen sektorin kanssa. Hankkeen kärjessä ovat alueen nuoret, sekä kohderyhmänä että toimijoina.

13.1.2 Paikalliset järjestöt

Maahanmuuttajien kotouttaminen ja etnisten suhteiden edistäminen ovat yhteistyötä, johon eri kansalaisjärjestöt luovat viranomaistahon työn rinnalle toisenlaisia toimintamahdollisuuksia. Järjestöt tarjoavat maahanmuuttajalle peruspalveluiden rinnalle toimintoja, jotka tukevat hänen osallistumis- sekä vaikuttamismahdollisuuksiaan ja vahvistavat mahdollisuuksia sosiaalisten verkostojen luomiseen.

Järjestöjen toiminnasta saa tietoa mm. kuntien nettisivulta ja paikallislehdistä.

Haapajarvi: www.haapajarvi.fi

Pyhäjärvi: www.pyhajarvi.fi

Reisjärvi: www.reisjarvi.fi

13.1.3 Ulkomaalaistaustaisten polku Oulun eteläiselle alueelle –hanke

Ulkomaalaistaustaisten polku Oulun eteläiselle alueelle on verkostohanke, johon kuuluvat Koulutuskeskus JEDU, Haapaveden kaupunki ja Haapaveden Opisto. Hanke on käynnissä 1.10.2020-30.6.2023. Hankkeen tarkoituksena on helpottaa maahanmuuttajien tuloa alueelle luomalla kokonaiskonsepti, yhden luukun malli, jossa kaupunki, alueen oppilaitokset ja yritykset muodostavat selkeän, toimivan ja tuloksellisen yhteistoimintamallin ulkomaalaistaustaisten integroitumisen tueksi.

Hanke pyrkii lievittämään alueella valitsevaa työvoimapulaa edesauttamalla ammattitaitoisten maahanmuuttajien ja työvoimapulasta kärsivien yritysten kohtaamista. Hankkeen toimenpiteillä pyritään edistämään ja ylläpitämään alueen elinvoimaisuutta, seutukunnan pk-yritysten kasvua ja niiden kansainvälistymistä.

Lisätietoja löytyy <https://www.jedu.fi/hanke/ulkomaalaistaustaisten-polku-oulu-etelaiselle-alueelle-ulpo/1781>

13.1.4 Duunitie-hanke

Duunitie-hanke edistää erityistä tukea ja monialaista palvelua tarvitsevien pitkäaikaistyöttömien työllistymistä yhdessä paikallisen TE-hallinnon, oppilaitosten ja muiden asiakkaan työllistymiseen vaikuttavien toimijoiden kanssa. Kohderyhmään kuuluvat sairauden tai vamman vuoksi osatyökykyiset, työkykyiset kehitysvammaiset, maahanmuuttajat sekä mielenterveys- tai päihderiippuvuuksista kuntoutuneet työttömät työnhakijat. Hanketta hallinnoi Raudaskylän Kristillinen opisto ja mukana ovat Ylivieskan kaupunki, Koulutuskeskus Jedu, Oulaisten kaupunki ja Nihak.

Hankealueella pilotoidaan tuetun oppisopimuksen / koulutusopimuksen mallia asiakkaan työllistymisen edellytyksiä parantavan ammatillisen koulutuksen toteutuksessa. Hankkeen työvalmentaja toimii tässä työssä yhdessä ammatillisen koulutuksen henkilöstön sekä yritysten henkilöstöjen kanssa.

Duunitie vastaa työelämän kohtaanto-ongelmaan etsimällä hankealueella avoimena oleviin tehtäviin työntekijöitä, täydennyskoulutusmahdollisuuksia työnhakijoiden mahdollisiin osaamisvajeisiin ja auttaa työnantajia löytämään osa-aikaisiin tehtäviin hyviä työntekijöitä.

Lisätietoja www.rko.fi

13.1.5 Majakka-hanke

Majakka — maahanmuuttajat kanssamme on STEAn rahoittama kehittämishanke, jonka tavoitteena on edistää maahanmuuttajien työelämäosallisuutta. Tavoitteen saavuttamiseksi Majakka luo uusia toimintamalleja maahanmuuttajatyöhön yhdessä alueellisten toimijoiden kanssa. Hankkeen yhteistyökumppaneita ovat maahanmuuttajat, viranomais toimijat, yritykset, kunnat ja kuntayhtymät, työllistämisen- ja maahanmuuttajaverkostot, oppilaitokset, hankkeet sekä yhdistykset ja vapaaehtoistoimijat. Hanke toimii 2018-2021 välisen ajan.

Majakkan toimintamuotoja ovat maahanmuuttajille suunnattujen palveluiden kehittäminen, maahanmuuttajien työelämävalmiuksien parantaminen ja työllistymisen esteiden purkaminen. Lisäksi teemme näkyväksi alueen kansainvälistä osaamista, kehitämme uudenlaista vapaaehtoistoimintaa sekä luomme mahdollisuuksia valtaväestön ja maahanmuuttajien kohtaamisille. Toimintamuotojamme ovat myös ajankohtaiset koulutukset ja tapahtumat sekä alueellinen vaikuttamis- ja verkostotyö.

Majakka-hankkeen välittömiä kohderyhmiä ovat Oulun eteläisen alueen maahanmuuttajat sekä alueen yritysten, yhdistysten, kuntien ja kaupunkien henkilöstö. Välillisenä kohderyhmänä on alueen väestö.

Majakka on valmistanut maahanmuuttoteemaisen pakopelin. Pelin osallistujan tehtävänä on luoda hyvä ja onnellinen elämä uudessa maassa, jonka kieltä ja ihmisiä hän ei tunne. Pelaajien tulee selvittää koodeja eri lukkoihin ja ratkaista tehtävä matkalaukkuun pakattujen vinkkien avulla. Peli aika on yksi tunti. Tutustu Pakopeliin tarkemmin tästä:
<https://www.rko.fi/hankkeet/majakka/majakkan-pakopeli/>

MajakkaLuuriin soittamalla saat neuvontaa maahanmuuttajan koulutus- ja työelämäpolkuun liittyvissä erityiskysymyksissä. Majakan työntekijät tuntevat mm. alueen kotoutumis- ja kielikoulutukset, jatkokoulutusmahdollisuudet sekä työllistymistä tukevat palvelut. Neuvoa saa turvapaikanhakijan, kotoutumisajalla olevan sekä sen ylittäneen asiakkaan ohjaamiseen. Jos emme osaa heti vastata kysymykseesi, otamme asiasta selvää. Ohjausta saa puhelinnumerosta 050 360 8272 ma–pe klo 9–15

Majakka-hankkeesta löydät lisätietoja www.rko.fi sivustolta.

14. LISÄÄ AJANKOHTAISTA TIETOA KOTOUTTAMISESTA

Lisää ajankohtaista tietoa kotouttamisesta löydät mm. seuraavista osoitteista:

<http://www.kotouttaminen.fi/kotouttaminen>

<https://www.tem.fi/ajankohtaista/julkaisut/esitteet/perustietoasuomesta>

<http://www.infopankki.fi/>

http://emn.fi/files/1345/210216_EMN-Maahanmuutto-Fin.pdf